ЗАКОНОДАВЧІ ПОВНОВАЖЕННЯ ПРЕЗИДЕНТА: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

ТУРЧИНОВ Кирило Олександрович - докторант Західноукраїнського національного університету

ORCID: http://orcid.org/0009-0005-8620-8770

УДК 342.5

DOI: https://doi.org/10.71404/NP.2025.2.30

У статті проаналізовано актуальні аспекти формування та реалізації законодавчої влади президента на прикладі фінкціонування політико-правових систем зарубіжних країн. У ході дослідження використано аналітичний, структурно-функціональний, порівняльно-правовий, юридично-догматичний, герменевтичний методи дослідження. Аналіз стану дослідження проблеми дав можливість узагальнити, що проблематика природи та особливостей функціонування президентської влади привернула увагу доволі значної кількості дослідників, у тому числі серед когорти українських юристів. Однак проблемі законодавчих функцій президента приділено недостатньо уваги.

Показано форми реалізації інститутом президента повноважень у галузі законотворчості та можливості реалізації гарантованого конституціями президенту як главі держави і представнику виконавчої влади (у ряді країн) права законодавчої ініціативи. Розглянуто проблемні аспекти взамодії президента, кабінету міністрів та парламенту в процесі законотворення, чинники посилення та обмеження законодавчої функції президента з огляду на особливості такої взаємодії.

У підсумку зазначено, що в рамках реалізації своїх конституційних законодавчих повноважень як різновиду функціонування системи делегованого законодавства, президент може не лише реалізувати право законодавчої ініціативи, але й можливості з видання нормативно-правових актів без звернення до парламентської процедури. Такі повноваження президент значно краще може реалізувати за підтримки парламенту та вертикалі органів виконавчої влади. Однак слабкість та політична роздробленість парламенту може мати наслідком надмірне посилення президетської влади, що зазвичай негативно впливає на демократичний розвиток держави.

Ключові слова: президент, законодавча ініціатива, законотворення, делеговане законодавство, парламент, зарубіжні країни.

Постановка проблеми

На додаток до чітко визначених виконавчих повноважень президенти в президентських і напівпрезидентських демократіях, як правило, мають певні повноваження законодавчої ініціативи та право видавати нормативні акти, що мають силу актів делегованого законодавства. Це дозволяє їм здійснювати політичне лідерство, наприклад, пропонуючи законопроєкти, контролюючи законодавчий порядок денний і видаючи укази, що мають юридичну силу.

Від обраних президентів усе частіше очікують, що вони діятимуть як «головні законодавці», а також як «головні виконавці». Очікується, що вони визначатимуть стратегічне бачення країни, робитимуть активний внесок у розробку політики та забезпечуватимуть лідерство для інших інституцій, таких як законодавчі органи. Для цього президенти повинні мати у своєму розпорядженні адекватні повноваження. Утім нерідко одночасна надмірна концентрація повноважень у президента може призвести

до гіперпрезидентського режиму, за якого президент зазнає мало ефективних обмежень, що підриває як демократію, так і належне урядування. Такий досвід наявний і в Україні. Тому в контексті генези інституту президенства в Україні, необхідності вирішення давніх проблем співвідношення повноважень інституцій законодавчої та виконавчої влади з огляду на потребу завершеня формування парламентсько-президентської республіки важливо проаналізувати зарубіжний досвід функціонування президентської законотворчості.

Огляд стану дослідження проблеми

Проблематика природи та особливостей функціонування президентської влади привернула увагу доволі значної кількості дослідників, у тому числі серед когорти українських юристів. Зокрема, відзначимо публікації Д. Бєлова та Ю. Бигаси [1], В. Власенка і В. Луценка [2], А. Войчука [3], Ю. Данилюка [4], Г. Задорожної [5], А. Михненка [6], І. Омелька [7]. Водночас нормотворчим та законотворчим повноваженням президента дослідниками приділено недостатньо уваги, що посилює актуальність предмета цього дослідження. У процесі дослідження враховано наукові напрацювання таких провідних зарубіжних фахівців, як Е. Балмер [8], Дж. Чейбаб [9], М. Дювергер [10], З. Елкінс, Т. Гінзбург Дж. Мелтон [11], Дж. Лінз [12], М. Мезей [13], Д. Негрето [14]. На сторінках цих видань присутній аналіз реалізації нормотворчих (законотворчих) повноважень президента як інституту глави держави та глави виконавчої влади (у ряді країн) у різних країнах світу відповідно до типології форм державного правління.

Мета роботи – дослідити особливості формування та реалізації законодавчої влади президента на прикладі фінкціонування політико-правових систем зарубіжних країн.

Виклад основного матеріалу дослідження

Усі президентські та напівпрезидентські конституції наділяють президента певними повноваженнями з формування порядку денного та законодавчої ініціативи. Новіші президентські конституції, особливо в Латинській Америці, як правило, надають президенту більш чіткі повноваження законодавчої ініціативи (Аргентина, Бразилія, Чилі та ін.) [9]. «Церемоніальні» президенти в парламентських системах, як правило, не мають законодавчих повноважень або повноважень з формування порядку денного, або мають їх лише в дуже обмеженому обсязі. У таких системах прем'єр-міністри, а не президенти, здійснюють політичне лідерство (Словаччина, Угорщина, ФРН тощо).

На додаток до чітко визначених виконавчих повноважень президенти в президентських і напівпрезидентських демократіях, як правило, мають певні законодавчі ініціативи та повноваження щодо формування порядку денного законотворення. Це дозволяє їм здійснювати політичне лідерство, наприклад, пропонуючи законопроєкти, контролюючи законодавчий порядок денний і видаючи юридично обов'язкові укази.

Класична модель поділу влади, що склалася в США наприкінці XVIII ст., розглядає президента як главу виконавчої влади. Президент призначає членів кабінету міністрів і керує ними, головує на засіданнях кабінету міністрів, командує збройними силами, здійснює зовнішні відносини, очолює адміністрацію і видає нормативні акти на виконання законів [5, с. 254]. У той же час, повноваження видавати закони, включаючи повноваження щодо затвердження бюджету, покладено, поряд з іншими консультативними та наглядовими функціями, на окремо обраний законодавчий орган (конгрес або парламент).

У деяких з наведених прикладів повноваження президента пов'язані з обов'язком надавати законодавчому органу інформацію про загальний стан країни. Надання такої інформації може відбуватися у формальній обстановці, як, наприклад, звернення «про стан країни», яке виголошується урочисто і церемоніально, а також шляхом менш формального обміну інформацією (прес-конференції або письмові послання). Надання інформації законодавчому органу – це можливість не лише запропонувати або рекомендувати певні законопроєкти, але й

вплинути на загальний тон і напрям публічних дебатів, привернути увагу до певних політичних пріоритетів і спробувати заручитися підтримкою порядку денного президента як у законодавчому органі, так і серед широкої громадськості [6, с. 110]. Вказані заходи є дуже помітним форумом, на якому президент може здійснювати демократичне лідерство.

Деякі конституції надають виконавчій владі – президенту або міністрам кабінету, які діють за його дорученням, – виключне право запроваджувати або санкціонувати запровадження фінансових законопроєктів (тобто тих, що стосуються податків, митниці, позик, асигнувань і видатків та інших фінансових питань). Конституції можуть також обмежувати право законодавчих органів вносити поправки до таких законопроєктів таким чином, що вони можуть голосувати лише за або проти всього законопроєкту загалом, або голосувати лише за поправки, прийняті виконавчою владою. Наприклад, в Уругваї лише виконавча влада може вносити законопроєкти щодо певних фіскальних та економічних заходів [9].

Метою таких правил є забезпечення відповідальності виконавчої влади за належне управління державними фінансами. Повноваження формувати бюджет може допомогти президенту запобігти ситуаціям, коли законодавчий орган затверджує видатки без затвердження податків, тим самим збільшуючи дефіцит, коли це може бути економічно недоцільним. Це може бути економічно недоцільним та зупинити законодавчі органи від участі в політиці «свинячої бочки», коли депутати голосують за місцеві витрати на шкоду загальному фінансовому добробуту нації [10]. Оскільки майже будь-яка політика має певні фінансові наслідки, такий контроль над державним бюджетом, як правило, є ефективним засобом, за допомогою якого виконавча влада може здійснювати керівництво в широкому спектрі сфер внутрішньої політики.

Якщо президент і парламент не можуть узгодити бюджет, це може призвести до припинення роботи уряду – ситуації, коли парламент навмисно позбавляє уряд коштів. Незалежно від того, хто в кінцевому підсумку переможе – виконавча чи законодавча влада, така тактика є ескалаційною і потенційно дестабілізуючою, і може мати серйозні наслідки з точки зору економічних, соціальних і політичних витрат [11].

Практично всі сучасні конституції дозволяють виконавчій владі приймати нормативно-правові акти законодавчого або квазізаконодавчого характеру з метою виконання законів та управління державою. Назви таких нормативно-правових актів можуть відрізнятися залежно від мови, що використовується в національному контексті, включаючи виконавчі накази, розпорядження, розпорядження ради, статутні положення, підзаконні акти або декрети. Ці регуляторні повноваження можуть бути чітко визначені в конституції або бути передбаченими як невід'ємний обов'язок виконавчої влади.

Деякі конституції, однак, також передбачають спеціальне право видавати укази. Це повноваження відрізняється від регуляторного тим, що дозволяє виконавчій владі за певних конкретних умов ухвалювати первинне законодавство або делегувати її повноваження (Shugart and Carey 1992: 143). В окремих випадках президентам дозволено видавати законодавчі укази, які дають можливість реагувати на нагальні питання. Зазвичай, такі укази мають лише тимчасовий характер [14, p. 157].

У системі стримувань і противаг, де законотворчість є свідомо повільним процесом, який вимагає координації та переговорів між багатьма політичними акторами, такі повноваження можуть стати зручним засобом, що дозволяє президентам ефективно реагувати на нагальні політичні чи економічні потреби. Демонструючи здатність інституцій швидко та ефективно реагувати на суспільні запити, повноваження видавати укази можуть зміцнити легітимність демократичної системи в цілому. Ці повноваження є особливо корисними для подолання економічних криз, коли політика стабілізації валюти або стимулювання економіки за рахунок видатків може вимагати швидких і узгоджених дій. Делегування повноважень з видання указів виконавчій владі також може бути привабливим для законодавців, оскільки звільняє їх від відповідальнос-

ті за ризиковані або непопулярні рішення [13]. Однак надмірне використання повноважень видавати укази може призвести до обходу законодавчого органу і небезпечної концентрації влади в руках президента, що призведе до автократичного прийняття рішень і відсутності підзвітності.

Щоб запобігти такій концентрації та зловживанню владою, конституції, які передбачають право видавати укази, його використання зазвичай обмежують різними способами. Наприклад, ставлять це право в залежність від конкретного або загального делегування повноважень законодавчим органом, надаючи законодавчому органу право накладати вето або скасовувати укази, встановлюючи часові обмеження на право видавати укази або забороняючи використання права видавати укази в певних категоріях дуже важливих законів.

Декрети, прийняті в умовах надзвичайного стану, відрізняються від політично орієнтованих законодавчих декретів тим, що можуть бути видані лише під час надзвичайного стану або подібного до нього виняткового періоду, наприклад, стану облоги чи війни. Зазвичай вони спрямовані на забезпечення порядку, стабільності, громадської безпеки, підтримки основних послуг та інфраструктури під час війни, вторгнення, сильних заворушень, стихійного чи іншого лиха. На відміну від законодавчих указів, про які йшлося вище, надзвичайні укази у деяких випадках можуть обмежувати або призупиняти певні фундаментальні права [10].

Спостерігається певна закономірність: чим більшу свободу дій має президент при введенні та підтримці надзвичайного стану і чим менше обмежень на його право видавати укази під час надзвичайного стану, тим більшим є ризик зловживання цими повноваженнями в антидемократичний спосіб. І навпаки, обмеження цих повноважень, такі як вимога схвалення надзвичайного стану переважною більшістю голосів у законодавчому органі, а також підпорядкування надзвичайних указів судовому контролю та контролю з боку законодавчого органу, можуть допомогти запобігти або обмежити зловживання.

Ще одним підходом до необхідності термінових дій є надання президенту можливості прискореного законодавчого процесу, який змушує законодавчий орган діяти оперативно у відповідь на законопроєкт, поданий президентом. Наприклад, Конституція Еквадору дозволяє президенту надсилати «термінові законопроєкти з економічних питань» до Національної Асамблеї, яка має 30 днів, щоб прийняти, змінити або відхилити їх. Якщо Національні Збори не приймають, не змінюють або не відхиляють законопроєкт, президент може видати його як декрет-закон. У таких випадках Асамблея зберігає право змінити або скасувати такий декрет-закон у рамках звичайного законодавчого процесу [9].

У напівпрезидентських демократіях ухвалення законопроєкту може бути пов'язане з питанням довіри до уряду. Тому відмова парламенту ухвалити законопроєкт буде розглядатися як вотум недовіри, що призведе до відставки уряду та/або дострокових парламентських виборів. Деякі конституції навіть прямо передбачають формальну прив'язку законодавства до довіри до уряду, так що нездатність парламенту ухвалити законопроєкт може призвести до розпуску парламенту, що ставить під загрозу депутатські мандати. Цей механізм, який змушує законодавців «змиритися або замовкнути», може надати виконавчій владі ефективний інструмент для прискорення ухвалення законопроєктів.

Наприклад, у Конституції Франції (ст. 49) передбачено, що «прем'єр-міністр може після обговорення в Раді міністрів поставити питання про ухвалення фінансового законопроєкту або законопроєкту про фінансування соціального забезпечення на вотум довіри в Національних зборах. У такому випадку законопроєкт вважається автоматично схваленим, якщо протягом наступних двадцяти чотирьох годин не буде прийнята резолюція про недовіру [...]» [15, с. 27]. Окрім того, прем'єр-міністр може використовувати зазначену процедуру для одного іншого урядового або приватного законопроєкту за сесію. Цей процес зазвичай обмежується фінансовими законопроєктами і законопроєктами про фінансування соціального забез-

печення, оскільки він пристосований до питань макроекономічного управління. Утім нормативно передбачено наявність одного винятку з цього обмеження на кожній парламентській сесії, який дозволяє уряду прискорити розгляд ще одного законопроєкту, визнаний особливо важливим і невідкладним. Формально це право належить уряду (Раді Міністрів), а не президенту. Однак, за винятком відносно рідкісних періодів «співжиття», коли президент і міністри належать до різних партій, міністри призначаються президентом і є відповідальними перед ним, а президент фактично здійснює ці повноваження через міністрів.

Дослідники-компаративісти президентських повноважень розрізняють законодавчі повноваження президентів та їх незаконодавчі або урядові повноваження (11-14). Законодавчі повноваження можуть включати як «реактивні» повноваження, такі як право вето на закони, так і «проактивні» повноваження – можливість пропонувати та ініціювати законопроєкти, що розглядаються у цій статті. Урядова влада включає повноваження щодо формування кабінету міністрів і державних призначень, а також прийняття загальних виконавчих і адміністративних рішень.

Президент може використовувати право вето на закони як інструмент впливу або стратегічний козир для реалізації своєї політичної програми в законодавчій сфері. Це особливо актуально, коли президент має можливість використовувати право вето з політичних міркувань. У США, наприклад, більш широке використання вето як «політичної зброї» дозволило президенту брати більшу участь у законодавчих питаннях і змінило динаміку відносин між президентом і Конгресом таким чином, що Конгрес більше не є домінуючою силою в уряді, як це було до кінця XIX ст. [13].

Деякі президентські (і багато напівпрезидентських) демократії дозволяють, щоб міністри обиралися з числа членів законодавчого органу. У Гані та Замбії міністри зберігають свої депутатські мандати після призначення на посаду в уряді, що призводить до часткового злиття законодавчої та виконавчої гілок влади. Хоча злиття виконавчого і законодавчого керівництва не є таким повним, як у парламентській системі, міністри в таких системах можуть вносити, обговорювати і голосувати за законопроєкти, розроблені їхніми відомствами, і таким чином здійснювати сильний вплив на законодавчий процес. Водночас, можливість президента призначати міністрів з числа депутатів парламенту дає йому ефективне джерело патронажу над власною партією в парламенті. Загалом, це означає, що президент, який може призначати свій кабінет міністрів з числа депутатів парламенту, має сильні конституційні засоби, за допомогою яких він може виступати із законодавчою ініціативою та контролювати порядок денний парламенту [4, с. 24].

На додаток до горизонтального розподілу повноважень між президентом та іншими гілками та інститутами державної влади, вертикальний розподіл повноважень між національним урядом та субнаціональними інститутами може запобігти становленню гіперпрезидентської влади.

Президент у федеративній державі може мати ефективні законодавчі повноваження щодо національної політики, але бути обмеженим необхідністю співіснувати і співпрацювати з губернаторами штатів або провінцій, чиї конституційні повноваження запобігають надмірному накопиченню влади і патронажу в руках президента. Навіть в унітарних державах всенародні вибори губернаторів, мерів та інших місцевих чиновників, а також передача фінансування та повноважень щодо прийняття рішень на місцевий рівень можуть допомогти запобігти президентській гіпервладі, розпорошуючи патронат, розширюючи базу політичного лідерства та розширюючи можливості місцевих громад [10].

Динаміка партійної політики є визначальним фактором, що визначає вплив президента на законодавство [6, с. 109]. Президенти, які користуються підтримкою більшості в законодавчому органі, зазвичай можуть розраховувати на своїх прихильників, які будуть ініціювати та ухвалювати закони, сприятливі для їхнього політичного порядку денного, і голосувати проти законів, що суперечать їхньому порядку денному. Нато-

мість президентам, які мають згуртовану ворожу більшість, буде важко проводити свою політику через законодавчий процес, якщо вони не зможуть використати свої конституційні повноваження для обходу, примусу або впливу на законодавчий орган. У деяких випадках це може призвести до передачі політичного лідерства законодавчому органу.

Президенти, які стикаються з фрагментованим і безлідерним законодавчим органом, зазвичай мають більше свободи у визначенні політичних цілей за умови, що вони можуть формувати спеціальні альянси з конкретних питань або використовувати президентський патронат для отримання підтримки в конкретних питаннях. Поєднання президентської влади з сильними законодавчими повноваженнями і фракційно розділеного парламенту може призвести до «конституційної диктатури», коли президент, зіткнувшись з розділеним і громіздким парламентом, намагається досягти своїх цілей, покладаючись на інші джерела формування політики в обхід законодавчого органу. У такій ситуації парламент, не маючи чіткої та узгодженої більшості, зосереджується на конкретних питаннях і змушений покладатися на президента в політичному керівництві [1, с. 132].

Висновки

На додаток до чітко визначених виконавчих повноважень, президенти в президентських і напівпрезидентських демократіях, як правило, мають певні законодавчі повноваження. Ідеться як про право законодавчої ініціативи, так і про нормотворчі (законотворчі) повноваженння в рамках реалізації практики делегованого законодавства. Президент у такий спосіб може не лише реалізувати право законодавчої ініціативи, але й можливості з видання нормативно-правових актів без звернення до парламентської процедури або за її мінімальної участі, що передбачено Конституцією. Безумовно, такі повноваження президент значно краще може реалізувати за підтримки парламенту та вертикалі органів виконавчої влади, що максимально можливо в умовах належності обох сторін до однієї політичної партії чи провладної партійної коаліції. Це дозволяє президенту здійснювати політичне лідерство, зокрема, пропонуючи законопроєкти, контролюючи порядок денний парламенту і видаючи укази, що мають юридичну силу.

У країнах, де впроваджуються президентські чи президенстько-парламентсьвкі форми державного правління, як правило, надають президенту більш чіткі повноваження щодо законодавчої ініціативи. «Церемоніальні» президенти в парламентських політичних системах зазвичай не мають законодавчих повноважень чи повноважень щодо формування порядку денного, або мають їх у дуже обмеженому обсязі. У таких країнах частково президентські повноваження беруть на себе прем'єр-міністри, реалізуючи програму політичного лідерства. Наявність слабкого, політично розділеного парламенту може призвести до надмірного посилення влади президента, що імовірно матиме негативні наслідки для демократичного розвитку країни загалом та, зокрема, якості законотворення.

Література

1. Бєлов Д. М., Бисага Ю. М. Досвід конституційно-правового регулювання інституту президента в зарубіжних країнах. Монографія. Ужгород: Ліра, 2007. 275 с.

2. Власенко В. В., Луценко В. Р. Еволюція інституту президентства та його трансформація в сучасній Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 2. С. 68-71.

3. Войчук А. Ю. Заснування та становлення інституту президента в Україні. *European Political and Law Discourse*. 2019. Вип. 3. Т 6. С. 54–60.

4. Данилюк Ю. В. Конституційно-правові аспекти інституту глави держави: вітчизняний та зарубіжний досвід. *Наукові* записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2015. № 4. С. 21–26.

5. Задорожня Г. В. Конституційно-правовий статус глави держави в Україні та зарубіжних країнах: порівняльний аналіз. Київ : Алерта, 2016. 552 с.

6. Михненко А. А. Світовий досвід функціонування інституту президента: Уроки для україни. *Інвестиції: практика та досвід* 2011. № 18. С. 107-111.

7. Омелько І. І. Підстави імпічменту президента у конституціях зарубіжних країн і України: порівняльний аспект. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. 2022 № 57. С. 37-40.

8. Bulmer E. Presidential Legislative Powers. International IDEA Constitution-Building Primer 15. Second edition. Stockholm: International Institute for Democracy and Electoral Assistance (International IDEA), 2017. 45 p.

9. Cheibub, J. Latin American presidentialism in comparative and historical perspective. *Texas Law Review*. 2011. No 89/7.

10. Duverger, M. A New Political System Model: Semi-presidential Government', in A. Lijphart (ed.). *Parliamentary versus Presidential Government*. Oxford: Oxford University Press, 1992.

11. Elkins, Z., Ginsburg, T. and Melton, J. *Constitutional Constraints on Executive Lawmaking*. London: University College London Constitution Unit Working Paper, 2012.

12. Linz, J. The Perils of Presidentialism. Lijphart, A. (ed.). *Parliamentary versus Presidential Government*. Oxford: Oxford University Press, 1992.

13. Mezey, M. L. *Presidentialism: Power in Comparative Perspective*. Boulder, CO: Lynne Rienner Publishers, 2013.

14. Negretto, G. *Making Constitutions: Presidents, Parties and Institutional Choice in Latin America*. Cambridge: Cambridge University Press, 2013.

15. Конституція Французької Республіки. *Конституції країн світу: Королівство Данія, Французька Республіка, Республіка Польща*. Київ : ОВК, 2021. С. 41–99.

References

1. Bielov, D. M. & Bysaha Yu. M. (2007). *Dosvid konstytutsiino-pravovoho rehuliuvannia instytutu prezydenta v zarubizhnykh krainakh [Experience of constitutional and legal regulation of the presidential institution in foreign countries]*. Monohrafiia. Uzhhorod: Lira [in Ukrainian]

2. Vlasenko, V. V. & Lutsenko, V. R. (2023). Evoliutsiia instytutu prezydentstva ta yoho transformatsiia v suchasnii Ukraini [Evolution of the institution of the presidency and its transformation in modern Ukraine]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal - Legal scientific electronic journal, 2*, 68-71 [in Ukrainian]

3. Voichuk, A. Yu. (2019). Zasnuvannia ta stanovlennia instytutu prezydenta v Ukraini [Foundation and formation of the institution of the president in Ukraine]. *European Political and Law Discourse, 3, T. 6*, 54-60 [in Ukrainian]

4. Danyliuk, Yu. V. (2015). Konstytutsiino-pravovi aspekty instytutu hlavy derzhavy: vitchyznianyi ta zarubizhnyi dosvid [Constitutional and Legal Aspects of the Institute of the Head of State: Domestic and Foreign Experience]. *Naukovi zapysky Instytutu zakonodavstva Verkhovnoi Rady Ukrainy - Scientific Notes of the Institute of Legislation of the Verkhovna Rada of Ukraine, 4*, 21-26 [in Ukrainian]

5. Zadorozhnia, H. V. (2016). *Konstytutsiino-pravovyi status hlavy derzhavy v Ukraini ta zarubizhnykh krainakh: porivnialnyi analiz [Constitutional and legal aspects of the institution of the head of state: domestic and foreign experience]*. Kyiv: Alerta [in Ukrainian]

6. Mykhnenko, A. A. (2011). Svitovyi dosvid funktsionuvannia instytutu prezydenta: Uroky dlia Ukrainy [World experience of the presidency institution functioning: Lessons for Ukraine]. *Investytsii: praktyka ta dosvid - Investments: practice and experience, 18*, 107-111 [in Ukrainian]

7. Omelko, I. I. (2022). Pidstavy impichmentu prezydenta u konstytutsiiakh zarubizhnykh krain i Ukrainy: porivnialnyi aspekt [Grounds for impeachment of the President in the constitutions of foreign countries and Ukraine: a comparative aspect]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Ser.: Yurysprudentsiia - Scientific Bulletin of the International Humanitarian University, 57*, 37-40 [in Ukrainian]

8. Bulmer, E. (2017). *Presidential Legislative Powers. International IDEA Constitution-Building Primer 15*. Second edition. Stockholm: International Institute for Democracy and Electoral Assistance (International IDEA) [in English]

9. Cheibub, J. (2011). Latin American presidentialism in comparative and historical perspective. *Texas Law Review,* 89/7 [in English]

10. Duverger, M. A *New Political System Model: Semi-presidential Government, in A. Lijphart*

(ed.). Parliamentary versus Presidential Government. Oxford: Oxford University Press [in English]

11. Elkins, Z., Ginsburg, T. & Melton, J. (2012). *Constitutional Constraints on Executive Lawmaking*. London: University College London Constitution Unit Working Paper [in English]

12. Linz, J. The Perils of Presidentialism. Lijphart, A. (ed.) (1992). *Parliamentary versus Presidential Government*. Oxford: Oxford University Press, 1992. [in English]

13. Mezey, M. L. (2013). *Presidentialism: Power in Comparative Perspective*. Boulder, CO: Lynne Rienner Publishers [in English]

14. Negretto, G. (2013). *Making Constitutions: Presidents, Parties and Institutional Choice in Latin America*. Cambridge: Cambridge University Press [in English]

15. Konstytutsiia Frantsuzkoi Respubliky [Constitution of the French Republic] (2021). Konstytutsii krain svitu: Korolivstvo Daniia, Frantsuzka Respublika, Respublika Polshcha - Constitutions of the countries of the world: Kingdom of Denmark, French Republic, Republic of Poland. Kyiv: OVK, 41-99 [in Ukrainian] [in English]

Turchynov K.O.

LEGISLATIVE POWERS OF THE PRESIDENT: FOREIGN EXPERIENCE

The article analyzes the relevant aspects of formation and exercise of the legislative power of the President on the example of functioning of political and legal systems of foreign countries. In the course of the study, the author used analytical, structural and functional, comparative legal, legal and dogmatic, and hermeneutical research methods. The analysis of the state of research on the issue made it possible to generalize that the issues of the nature and specific features of the presidential power have attracted the attention of a fairly large number of researchers, including among the cohort of Ukrainian lawyers. However, insufficient attention has been paid to the problem of the president's legislative functions.

The author shows the forms of exercising by the presidential institution of powers in the field of lawmaking and the possibility of exercising the right of legislative initiative guaranteed by the constitutions to the president as the head of state and a representative of the executive branch (in a number of countries). The author examines the problematic aspects of interaction between the President, the Cabinet of Ministers and the Parliament in the process of lawmaking, and the factors of strengthening and limiting the legislative function of the President, taking into account the specifics of such interaction.

The author concludes that within the framework of exercising his constitutional legislative powers as a type of functioning of the system of delegated legislation, the President may not only exercise the right of legislative initiative, but also the possibility to issue regulations without resorting to the parliamentary procedure. The president can exercise such powers much better with the support of the parliament and the executive branch. However, the weakness and political fragmentation of the parliament may result in excessive strengthening of presidential power, which usually has a negative impact on the democratic development of the state.

Keywords*: president, legislative initiative, lawmaking, delegated legislation, parliament, foreign countries.*